

Psykologisk institutt

Eksamensoppgave i PSY1014/PSYPRO4114 Sosialpsykologi I

Faglig kontakt under eksamen: Mons Bendixen

Tlf.: 73 59 19 60

Eksamensdato: 18.12.2014

Eksamenstid (fra-til): 09:00 – 13:00

Hjelpemiddelkode/Tillatte hjelpemidler: Ingen

Annen informasjon:

Målform/språk: Bokmål

Antall sider: 2

Antall sider vedlegg: 0

Kontrollert av:

Dato

Sign

Del 1 (vektes 60 %)

Besvar tre av fire følgende kortsvarsoppgaver (en 1/2 til 1 side pr. oppgave):

1. Hva er ...
 - a. en stereotyp forestilling [Eng. stereotype]?
 - b. Illusorisk korrelasjon?
 - c. Inngruppebias?
2. Beskriv kort de mentale snarveiene 'Tilgjengelighetsheuristikk' og 'Representativitetsheuristikk' gjennom illustrasjoner av hvordan folk støtter seg på disse når de skal gjøre sosiale bedømmelser.
3. Beskriv kort konformitetseksperimentene til Asch hvor du gjør rede for hvordan enkle variasjoner i eksperimentet påvirket graden av konformitet.
4. Aggresjon ...
 - a. Hva er aggresjon?
 - b. Hvilke typer aggresjon finnes?
 - c. Hva er forskjellig og hva er likt i aggressiv atferd hos kvinner og menn?

Del 2 (vektes 40 %)

Besvar én av to følgende drøftingsoppgaver:

Oppgave 1

Redegjør kort for hvordan sosialpsykologer forklarer interpersonlig tiltrekning.

Diskuter

- (a) viktigheten av fysisk utseende for hvor godt vi liker et annet menneske, og
- (b) hvilke attribusjoner vi gjør om ham/henne.

Oppgave 2

Tilstedeværelsen av andre kan på den ene siden stimulere individuell atferd [Eng. facilitate] og på den andre siden føre til redusert individuell innsats [Eng. social loafing].

Beskriv kort med eksempler hvordan disse prosessene er studert i sosialpsykologien.

Diskuter

- (a) hvordan andres tilstedeværelse på den ene siden kan virke stimulerende og på den andre føre til sosial unnasluntring, og
- (b) hvordan vi kan forklare kjønnsforskjeller og kulturelle forskjeller i sosial unnasluntring.

Momenter til sensorveiledning PSY1014/PSYPRO4114

Del 1 vektes 40%, Del 2 vektes 60%. Alle besvarte oppgaver må være bestått (E eller bedre) for at karakter skal kunne settes.

Del 1, Oppgave 1: "Hva er ...

- a. en stereotyp forestilling [Eng. stereotype]?
- b. Illusorisk korrelasjon?
- c. Inngruppebias?"

Stereotype:

A generalization about a group of people, in which certain traits are assigned to virtually all members of the group, regardless of actual variation among the members.

Illusory correlation:

Tendency to see relationships/correlations between events that are actually unrelated; more likely to occur when two distinctive events are paired.

Ingroup bias:

Ingroup = the group with which an individual identifies as a member; Ingroup bias: tendency to favor one's own ingroup; ingroup-favoritism; minimal group paradigm;

Del 1, Oppgave 2: "Beskriv kort de mentale snarveiene 'Tilgjengelighetsheuristikk' og 'Representativitetsheuristikk' gjennom illustrasjoner av hvordan folk støtter seg på disse når de skal gjøre sosiale bedømmelser."

Heuristikker er mentale snarveier som benyttes ved behov for raske avgjørelser, og er kognitivt "effektive", men fører ikke alltid de beste beslutninger (men de fører ofte til gode beslutninger i følge Kahneman, Gilovich, Nisbett, Ross, Griffin, og Gigerenzer).

Tilgjengelighetsheuristikk dreier seg om at folk baserer sin beslutning på hvor lett informasjonen blir tilgjengelig i for prosessering. Ved diagnostisering av sykdom vil bruken av denne typen mental snarvei hos en lege kunne påvirke sannsynligheten for feildiagnostisering. Hvordan vi ser på oss selv vil også kunne være påvirket av hvor lett eller vanskelig det er for oss å gjøre relevant informasjon om oss tilgjengelig (Studie av selvhøvdelse av Schwarz og kolleger, 1991).

Bruk av *representativitetsheuristikk* innebærer at folk klassifiserer noe (eller noen) ut fra hvor likt det er et typisk eller stereotyp tilfelle på bakgrunn av begrenset informasjon (hvor lik er A i forhold til B). Ved slik klassifisering neglisjerer vi ofte den relative frekvensen av forekomsten av et fenomen (base rate). Folk kan også neglisjerer motstridende informasjon. Dette kan medføre feilbedømmelser (feilklassifisering). Eksemplet fra læreboken dreier seg om feilklassifisering av studenter ved et bestemt lærested som kommer fra andre deler av landet (folk fra California).

Del 1, Oppgave 3: "Beskriv kort konformitetseksperimentene til Asch hvor du gjør rede for hvordan enkle variasjoner i eksperimentet påvirket graden av konformitet."

Konformitet forstås som endring i atferd som følge av innbilt eller faktisk påvirkning fra andre mennesker. Asch's konformitetseksperimenter handler om normativt press. Naive forsøkspersoner blir plassert sammen med andre for å gjøre en perseptuell bedømmelsesoppgave; å avgjør hvilken av tre linjer (på en egen plansje) som er like lange som standardlinjen vist på en plansje ved siden av. I 12 av 18 trials svarer de ikke-naive forsøkspersonene feil. 75% av de naive svarer feil på minst en av de 12 kritiske trials (i gjennomsnitt var folk konforme i 1/3 del av de 12 trials). Variasjoner er knyttet til om de kunne svare privat eller ikke, og om minst en annen av deltakerne svarte ikke-konformt i forkant av egen respons. I begge betingelsene falt graden av konformitet betydelig (men ikke til null). Studiene viser klart hvor stor betydning sosial anerkjennelse har for vår handlinger og beslutninger.

Del 1, Oppgave 4: "Aggresjon ...

- a. Hva er aggresjon?
- b. Hvilke typer aggresjon finnes?
- c. Hva er forskjellig og hva er likt i aggressiv atferd hos kvinner og menn?"

- a) Intentional behavior aimed at causing physical harm or psychological pain to another person
- b) Hostile (emotional / affective aggression; stemming from feelings of anger) and instrumental aggression (aggression as a means to some goal other than causing pain); verbal, physical and indirect (relational) aggression
- c) No difference in self-reported anger (emosjonen sinne) / women use in general less verbal and physical aggression; difference reduced when provoked or supported by cultural norm/ women use slightly more indirect/relational aggression.

Del 2, Oppgave 1 (interpersonlig tiltrekning): "Redegjør kort for hvordan sosialpsykologer forklarer interpersonlig tiltrekning. Diskuter (a) viktigheten av fysisk utseende for hvor godt vi liker et annet menneske, og (b) hvilke attribusjoner vi gjør om ham/henne."

Dette spørsmålet dekkes i sin helhet av kapittel 10 i læreboken (spesielt sidene 269-279), men tiltrekning også er et av de sentrale temaene i *personlighetspsykologien*. Det er å vente at noen studenter trekker inn deler av dette pensumet i besvarelsen. Dette skal ikke trekke ned, men relevansen må være tydelig kommunisert. Ifølge *sosialpsykologisk* forskning skyldes interpersonlig tiltrekning (1) at man befinner seg i de samme fysiske omgivelsene over tid (Festingers studier på 'The propinquity effect'), (2) at man deler samme interesser, holdninger, verdier, bakgrunn og personlighet (Montoyas meta-studie som viser at *opplevd* likhet er viktigere enn faktisk likhet), (3) at man gjensidig liker hverandre, og (4) *at man har et fysisk attraktivt utseende*. Det er betydningen av pkt. 4 som skal diskuteres. Studier knyttet til dannelse av førsteinntrykk vitner om at både kvinner og menn vektlegger fysisk attraktivitet. Flere studier viser rett nok at menn verdsetter fysisk attraktivitet høyere enn kvinner (dette dekkes godt i personlighets-psykologien). Hva som vurderes som attraktivt på tvers av kulturer kan trekkes inn i en diskusjon, samt årsakene til store likheter mellom kulturer i hva som ansees som attraktivt (evolusjonære forklaringer).

Diskusjonen om hvilke tanker vi gjør oss om attraktive mennesker vil kunne ta utgangspunkt i "what is beautiful is good"-stereotypen (s.275-277) – også kjent som Matteus-effekten ('Den som har mye skal få mer, den som har lite skal bli fratatt det lille han har'). Det å ha et pent utseende synes på tvers av kulturer å utløste en rekke positive attribusjoner om personlighetstrekk og sosial kompetanse. Telefonstudien av Snyder på selvoppfyllende profetier viser dog at man tilskriver positive egenskaper til en person man TROR er attraktiv og at man opptrer på en mer vennlig måte overfor en slik person som igjen utløser mer positive respons hos denne. I dagliglivet vil pene mennesker få mer positiv oppmerksomhet som igjen gjør det lettere for dem å respondere positivt tilbake.

Del 2, Oppgave 2 (gruppeprosesser): "Tilstedeværelsen av andre kan på den ene siden stimulere individuell atferd [Eng. facilitate] og på den andre siden føre til redusert individuell innsats [Eng. social loafing]. Beskriv kort med eksempler hvordan disse prosessene er studert i sosialpsykologien. Diskuter (a) hvordan andres tilstedeværelse på den ene siden kan virke stimulerende og på den andre føre til sosial unnasluntring, og (b) hvordan vi kan forklare kjønnsforskjeller og kulturelle forskjeller i sosial unnasluntring."

Spørsmålet dekkes i sin helhet i kapittel 9, og sidene 243-248 er klart mest relevante. Hvordan dette er studert for individuell atferd/ prestasjon hos mennesker: Godt innlært synes å bli utført bedre med andre tilstede, men atferd som fortsatt var under innøving ble utført dårligere.

Ifølge Zajonc skyldes dette arousal (kroppslig opphisselse/vekkelse å gjøre). Tilstedeværelsen av andre øker arousal ut over arousal allerede knyttet til å utføre oppgaver man ikke mesterer godt. Når prestasjonen er gjenstand for individuell evaluering blir vi mer overvåkne og på vakt. Tilstedeværelse av andre kan også fremme evalueringssensasjon (apprehension). Andres tilstedeværelse kan også virke distraherende (lyder, lukter og andre sanseinntrykk). Alle disse forholdene antas å føre til reduksjon i individuell prestasjon for oppgaver man ikke mestrer godt.

Sosial unnasluntring ("loffing") kan skje når individuell prestasjon ikke kan bli gjenstand for evaluering. Dette skjer trolig fordi individet opplever seg anonym og emosjonelt avslappet (relaxed) når det utfører oppgaver sammen med andre (for eksempel tautrekking). Unnasluntring skjer fortrinnsvis på enkle oppgaver. For mer komplekse oppgaver viser studier at innsatsen/prestasjonen bedres i grupper (Jackson & Williams, 1985). Begge prosessene over kan illustreres gjennom reproduksjon av figuren på side 245 i læreboken.

En review av 150 studier på kjønnsforskjeller i sosial unnasluntring viser at menn gjør dette mer enn kvinner. Dette kan være relatert til at menn opplever mindre relasjonell gjensidig avhengighet til andre. Det er også i samme review, funnet forsøkspersoner i vestlige land sluntrer unna mer enn personer fra Asiatiske kulturer. Trolig er dette knyttet til et mer individualistisk selvbegrep i vesten (Karau & Williams, 1993). En god besvarelse redegjør for mulige forklaringer på kjønns- og kulturforskjeller selv om læreboken er ikke veldig utdypende på dette punktet.

En god diskusjon vil trekke implikasjoner for organisering av grupper.